

Ali Sâib Ursavaş (1885-1939)

**Ali Sâib
Ursavaş**

Türk asker ve siyaset adamı.

Emekli Teğmen Emin Efendi'nin oğludur. 1885 yılında Irak'ta Revandiz şehrinde doğdu. Harp Okulu'na girdi, 756 sicil numarasıyla süvari subayı olarak mezun oldu. 14 Ekim 1905 (1 Teşrin- evvel 1321) tarihli diplomasında, kısa boylu, buğday benizli ve siyah gözlü bir şahsiyet olduğu yazılıdır. 14 Aralık 1905 (1 Kânun-ı evvel 1321)'de Harp Akademisi'ne kaydoldu. Ekim 1912 (Teşrin-i evvel 1328)'de üsteğmenliğe terfi ettirildi. 1913 yılında jandarma sınıfına geçti. 1 Mart 1917 (1 Mart 1333)'de yüzbaşı, 28 Şubat 1924'te binbaşı rütbesine terfi ettirildi.

Ali Sâib Ursavaş, askerlik yaşamında kazandığı başarılar yanında; güçlü, vatansever ve cesur bir subay olarak temayüz etmiştir. Trablusgarp (Libya) ve Bingazi'deki savaşlarda 8. Kolordu 1. Süvari Bölüğü'nde gösterdiği üstün cesaret nedeniyle, 5. dereceden, Balkan Savaşları'ndaki cesaret ve başarıları ile de 4. dereceden Mecidî Nişanı ile ödüllendirildi. Ayrıca; bir yıl kıdem zammı ve çok başarılı askerlere verilen harp madalyası almaya hak kazandı. Bu arada, Trablusgarp Derne'de, **Mustafa Kemal** ile tanışma fırsatı buldu.

Deyrizor Mutasarrıfı, Dâhiliye Nezaretine gönderdiği 24 Şubat 1918 tarih ve 43 sayılı yazısında, Yüzbaşı Ali Sâib'in, sancak bölgesindeki halk ve aşiretler üzerinde büyük etki sahibi başarılı bir subay olduğunu, binbaşı rütbesine terfi ettirilerek (Deyri)Zor Jandarma tabur Komutanlığı'na atanmasını önermiş, fakat yüzbaşılıktaki asgari bekleme süresi sona ermediğinden, Ali Sâib, binbaşı rütbesi için bekletilmiştir.

Deyrizor Mutasarrıfı'nın, Harbiye ve Dahiliye Nezaretleri'ne gönderdiği 23 Eylül 1918 tarih ve 4771 sayılı yazıda ise; Zor Sancağı Jandarma Alayı Katırlı Süvari Taburu 3. Bölük Komutanı olan Yüzbaşı Ali Sâib'in, başarılı olduğu eşkiya takibi yanında İngiliz Casusu Lawrens'in faaliyetleri ile İngiliz altınlarıyla düşman tarafına geçmiş olan Aneze Aşireti'ni bu kararından vazgeçirip Osmanlı egemenliğine döndürmesindeki çabası ve başarısı nedeniyle, kendisine üç yıl kıdem zammı verilmesi yolundaki önerisi, adı geçen nezaretler tarafından uygun bulunmuş ve Yüzbaşı Ali Sâib'e üç yıl kıdem zammı verilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenilmesi ve 30 Ekim 1918'de imzalanan **Mondros Mütarekesi**, Türk kuvvetlerinin belirlenen bir sürede Anadolu'nun iç kesimlerine çekilmesini gerektirmekte idi. 6. Ordu Karargahı Musul'da Fırat Grubu'na bağlı olan Deyrizor Seyyar Jandarma Müfrezesi Yüzbaşı Ali Sâib'in komutası altındaydı. Vakit geçirilmeden geri çekilme emrinin birliklere ulaştırılması ve İtilâf Devletleri kuvvetlerine esir düşmelerinin önüne

geçilmesi gerekmekte idi. Yüzbaşı Ali Sâib, bu emri kıtasına ulaştırmayı başardı. Maiyetinde iyi eğitilmiş, savaşın güçlük ve tehlikelerine alışık yüze yakın sayıdaki jandarma birliğiyle birlikte, Fransız işgali altındaki Adana'ya geldi. Ermenilerden oluşturdukları Doğu Lejyonu ve ordularında görev verdikleri Ermenilerle Adana'yı işgal eden Fransızlar, göç ettirmeyle (tehcirle) Adana'dan uzaklaştırılmış olanlar yanında, Adana ile hiç ilgisi olmayanların da bulunduğu iki yüz on sekiz binden fazla Ermeni'nin bölgeye gelmesine çanak tutmuşlardı. Ermeniler, satmış oldukları eşya, ev ve arazilerini, Türklerin zorla ellerinden aldığını, yalancı tanıklarla ileri sürerek haksız şekilde geri alıyorlardı. Ali Sâib, Kadırlı İlçe Jandarma Bölük Komutanlığına atanmıştı. Fransız İşgal Yönetimi; bölgenin idarî yönden Ermenileştirilmesi ve Fransız üniforması giydirilen Ermenilere askerî harekâta yer veren politikasıyla, Türk ve Müslüman halkın silâh taşımamasını ve evinde bulundurmasını yasaklarken, Ermenileri silâhlandırmış, evleri ve köyleri dolaşan Fransız subay ve askerleri ile Ermeni devriyelerin, Türk halkının para ve değerli eşyalarını alarak evlerini yakıp yıkmasına, uygar dünyanın kabul edemeyeceği zulüm, baskı ve cinayetlerine göz yummuştu. Fransız İşgal Yönetimi, hak ve hukuk dışı uygulamasına engel olarak gördüğü, Adana İl Jandarma Alay Komutanı Yarbay Haşim Bey'i tutuklatarak, Suriye kıyasına yakın bir adaya (Avrat Adası) sürgün etmişti. Bu arada, Yüzbaşı Ali Sâib, Baltacı Mustafa adlı bir eşkıyanın kurşunuyla yaralandı. Görevi başında yaralanması nedeniyle, Fransız İşgal Komutanı Brémond tarafından Fransız hastanesinde tedavi ettirildi. Bir ay sonra iyileşerek Kadırlı'deki görevine döndü.

Fransız işgal yönetimi, o günlerde verdiği bir emirle, ilçelerdeki Türk jandarmalardan bir bölümünün terhisini ve yerlerine Ermeni jandarmalar alınmasını istedi. Kozan Jandarma Tabur Komutanı Binbaşı Osman Nuri (Sarol), halkı silâhlandırdığı ve Fransızlara karşı bir direniş hareketi organize ettiği ileri sürülerek görevden alındı ve yerine Yüzbaşı Ali Sâib atandı. **Kuva-yı Milliye**'nin Develi'deki faaliyetleri, Kozan'daki Fransızlar tarafından takip edilmiş, öğrenilmişti. Feke İlçesi Belediye Reisi Cezmi (Çetinel) bir Türk olmakla birlikte; Fransız ajanı olarak Develi ve Kozan'daki adamları vasıtasıyla öğrendiklerini onlara aktarıyordu. Kozan Jandarma Komutanı Yüzbaşı Ali Sâib ile de irtibat halindeydi. Ali Sâib de, Fransızlara, kendisini Türk düşmanı Revandızlı bir Kürt olarak tanıtmış, Türk köylüleriyle çatışmaya girmiş, Andırınlı Baltacı Mustafa tarafından yaralanınca, kanını Fransızlar uğruna akıtan bir kahraman yerine konulmuştu.

İşgal bölgesinde kendini kabul ettiren ve geniş bir haberleşme ağı kurmuş olan Ali Sâib, Ermeni çetelerini emrine almış, Türkler aleyhindeki Çerkezlerle, Kürtlerden bir kısmını milis kıyafetiyle gönüllü yapmıştı. Türk memurlardan isteğine uygun davrananları görevde bırakmış, diğerlerini kovdurmuştu. Yüzbaşı Ali Sâib'in, Kozan Jandarma Tabur Komutan vekili Binbaşı Arap Haşim'e vekâleti sırasında, işgalci Fransızlarla Ermenilere karşı ilk direniş hareketleri başlamış, bölgede faaliyetine başlayan Kilikya Umum Kuva-yı Milliye Komutanlığı da, Gizik Duran ve onüç çete arkadaşı ile irtibat kurarak, millî harekete katılmalarını sağlamıştı. Gerçekte bir hain olmayıp, korktuğundan Fransızlar için çalışan Cezmi Bey; Kuva-yı Milliye Komutanlığının yayımladığı bildirilerde, Gizik Duran çetesinin öldüreceği isimler arasında kendisi ile Ali Sâib'in adını görmüş ve korkmuştu. Ali Sâib de, çete elemanlarının aileleri ile köylerine verdiği zarar nedeniyle, kendisinden intikam alınacağı haberlerini duyuyor, Baltacı Mustafa'dan yediği kurşun aklına geldikçe korkusu artıyordu. Ali Saib, bu düşünceyle, yakın arkadaşı Cezmi Bey'e, Kuva-yı Milliye ile irtibat kurması için yetki vermekle birlikte; önce Kuva-yı Milliye'yi oyalama taktiği güttü. İki tarafı atlatıp, üstün olan taraftan görünmeye, hatta Fransızların talimatına uyarak, Kuva-yı Milliye ve komutanlarını tuzağa düşürmeye çalıştı. Sonunda, Kuva-yı Milliye'nin gerçekten güçlü olduğuna inanıp, Cezmi Bey'in de Kuva-yı Milliye tarafına geçmesinden etkilenerek, kendi adına da görüşme yetkisi verdi. Nihayet, 1919 yılı Aralık ayı sonlarına doğru, Kilikya Umum Kuva-yı Milliye Komutan yardımcısı Yüzbaşı Aydınoğlu Tufan Bey (Yzb. Osman Nuri), Ali Sâib ve Cezmi Beylerle buluşmayı kabul etti. Develi'nin Gümüşören (Fıraktın) Köyü'nde buluştular, anlaşmayla sonuçlanan görüşmede Ali Sâib ve Cezmi Bey bundan böyle

Kuva-yı Milliye tarafı olarak çalışmayı kabul ettiler. Ali Sâib, 'Namık' takma adıyla, eşinin el yazısıyla yazılacak bilgileri Cezmi Bey aracılığıyla ulaştıracaktı. O dönemde, Fransız ve Ermenilerin, Kozan Sancağı sınırları içinde de büyük baskı ve zulümleri nedeniyle, halkın ileri gelenleri dahil çok sayıda kişi bölgeden ayrılmak zorunda kalmış, sürgün edilmiş veya cinayete kurban gitmişti. Bu nedenle, Fransız ve Ermenilere karşı, Kozan'ın vatansever ileri gelenleri ve Ali Sâib'in içinde yer aldığı, Uyanış (**İntibah**) Cemiyeti adı verilen gizli bir örgüt kurulmuş, haksızlık ve kıyım karşı milis, çete veya Kuva-yı Milliye kuvvetleri oluşturulmaya başlanmıştı.

Ali Sâib'den şüphelenmeye başlayan Ermeniler, öldürülmesini istemekle birlikte; bu işi bir Ermeni değil, bir Türk'ün gerçekleştirmesini istiyorlardı. Fransızlar aleyhindeki direnişi organize ettiği ihbarı üzerine, Kozan'da Fransız Askerî Mutasarrıfı Yüzbaşı Taillardat, Ali Sâib'i evinde gözaltına aldırdı. Ali Sâib, eşi ile durumu konuştu, birlikte hazırladıkları plan gereği, Taillardat'nın karısını ziyarete gidecek olan eşi, Ali Sâib'in kendisine hediye olarak aldığı pırlanta gerdanlığı Madam Taillardat'ya armağan etti ve özel durumu nedeniyle annesinin yanına gitme izni aldı. Eşini Mardin'e gönderen ve Kozan'da kalmanın kendisi için tehlikeli olacağını anlayan Ali Sâib, kendi Arap atını Yüzbaşı Taillardat'ya vererek, Kozan'dan ayrılma izni aldı. İstanbul'daki Jandarma Genel Komutanlığı'nın emriyle Urfa Jandarma Tabur Komutanlığına atandı.

Adana'da, Vali Celal Bey'e veda eden Yüzbaşı Ali Sâib, 29 Aralık 1919'da, gelmiş olduğu Fransız işgali altındaki Urfa'yı kurtarmak için, şehrin ileri gelen bazı şahsiyetleri ile yapılması gerekenleri kararlaştırdı. Urfa ve yöresi Kuva-yı Milliye Komutanlığını üstlendi. Dikkati çekmeden emri altındaki jandarma birliği ile bir ayaklanma çıkarmayı ve reislerine mektuplar göndererek aşiretleri yanına almayı düşündü. 4 Ocak 1920'de, durumu Mustafa Kemal Paşa'ya bildirdi. Danışma Meclisi kurup, aşiret reislerinin desteğini sağladıktan sonra sıra harekete başlatmaya gelmişti. Fakat, Fransızlar 15 Ocak'ta yapılması planlanan bu baskın hareketini öğrendiler. Bu günlerde Urfa Fransız İşgal Komutanlığının; Urfa'ya Kürtleri Türklerin esiri olmaktan kurtarmak için geldikleri yolundaki sözleri, ayrıca jandarma erlerinin terhis edilerek yerlerine üç yüz kadar Ermeni alınması ve benzeri kararlarına karşı çıkan Ali Sâib, gözetim altında Urfa'dan uzaklaştırılacağını anladığı için, 17 Ocak 1920'de, Siverek'e gideceğini ve emirlerini orada bekleyeceğini bildirdiği Mustafa Kemal Paşa'ya, 20 Ocak 1920'de, şifreli bir telgrafla: "28 Ocak 1920, Perşembe günü, Urfa'da millî ayaklanma başlatacaklarını" arz etti. Aşiret reislerine yazmış olduğu, 20 Ocak 1920 tarihli bir talimatname ile harekât başlayınca nasıl davranmaları gerektiğini bildirdi ve Fransız Askerî Komutanı Sajoux'ya, aşiret reisleri tarafından verilecek olan bir ültimatome sureti gönderdi. Talimata göre: Fransızlar yirmi dört saat süre sonunda buldukları yerlerden çekilmedikleri takdirde, her kıta kendine ayrılmış olan yeri baskı altına alacaktı.

Urfa'da beş yüz altmış mevcutlu bir Fransız birliği vardı. Plana göre; ayaklanma başlayınca, Gazze Aşireti demiryolu hattını kesecek, Urfa, Suruç ve Arapkir istasyonları arasındaki telgraf hatlarını bozarak, Urfa'daki Fransız birliğinin ulaşımını engelleyecekti. Ayaklanan jandarma birliği de Urfa'daki altı yüz Rus tüfeğini yeterli cephanesiyle, 28 Ocak 1920 Perşembe günü sabahı, serbest bırakılacak olan mahkûmlarla eli silâh tutan gençlere dağıtacak ve ayaklanmayı Yüzbaşı Ali Sâib yönetecekti.

Ali Sâib, aşiret reislerinden harekâta katılacakları konusunda olumlu cevaplar aldı. Fakat, çölde uzak bir yerde bulunan Aneze Aşireti ile irtibat kurulamadığından harekât, 31 Ocak 1920 Pazar gününe ertelendi. 26 Ocak 1920'de, Urfa Fransız İşgal Komutanının, Urfa'ya gelmiş olan Fransız Komutan Albay Normand şerefine verdiği çay ziyafeti sırasında, Normand'ın, "aşiret reisleriyle haberleşip haberleşmediği" sorusu üzerine, Adana Jandarma Komutanı Haşim Bey'in, Fransızların tuzak olarak kullandığı böyle bir çay ziyafeti sonrasında tutuklanarak Beyrut'a götürüldüğünü ve

hapsedildiğini hatırlayan Ali Sâib, artık Urfa'da daha fazla kalamayacağını anladı. 26-27 Ocak 1920 gecesi Urfa'dan bazı şahsiyetlerle Karaköprü'ye geldiler. Urfa'dan ayrıldığını ve 31 Ocak'ta yapılması planlanan ayaklanmanın ertelendiğini ilgililere bildirmekle Urfa'daki Jandarma Teğmeni Hulusi Bey'i görevlendirmişti. Dahiliye Nezareti Emniyet Genel Müdürlüğü de, 5 Şubat 1920 tarihli yazısıyla, Jandarma Genel Komutanlığına, Fransız komutanlığıyla yukarıda belirtilen bir takım olumsuz gelişmeler nedeniyle ters düşen Ali Sâib'in, zarar görmemesi için başka bir yerde görevlendirilmesini öneren bir yazı sundu. Ali Sâib ve beraberindekiler, 29 Ocak sabahı Karaköprü'den yola çıkıp, 1-2 Şubat 1920'de, Siverek'e ulaştılar. Buradan da, kolordu komutanıyla görüşmek üzere yola çıkarak, 6-7 Şubat 1920 gecesi Diyarbakır'a, 11 Şubat 1920'de vardıkları Mardin'de, Aneze Aşireti'nin verilen talimat gereği şimendifer hattını tahrip ederek harekât başlattığını, diğer aşiretlerin de birer birer harekete katıldığı öğrenildi. 13 Şubat 1920'de, Mustafa Kemal Paşa ve **Heyet-i Temsiliye**'ye çekilen telgraflarla durum arz edildi. 14 Şubat'ta Mardin'den hareketle, 17 Şubat 1920'de, Viranşehir'e, 20 Şubat sabahı Urfa'ya doğru yola çıkıldı. 20-21 Şubat 1920 gecesini geri geldikleri Karaköprü'de geçirdiler. Yüzbaşı Ali Sâib, Urfa Fransız İşgal Kuvvetleri Komutanlığına **Namık** takma adıyla: "24 saat içinde Urfa'yı boşaltarak gitmelerini, aksi halde dökülecek kanlardan sorumlu olacaklarını bildiren" bir ültimatoma gönderdi. Urfa Mutasarrıflığı vasıtasıyla, Ermeni Murahhaslığına: "Hristiyan ve Ermeni vatandaşlara da, sadece Urfa'daki Fransızlara karşı harekete geçileceğini, kendilerinin can ve malına dokunulmayacağı, bu nedenle korkmamaları gerektiği" bildirildi. Fransız İşgal Komutanı Sajoux, aldığı ültimatoma bir saat sonra: "Bu isteği General Gouraud'ya bildirdiğini, ondan gelecek cevabın beklenmesi gerektiği" karşılığını verdi. Urfa Ermeni Murahhaslığı ise: "Can, mal, ırz ve namuslarının korunacağına kesinlikle emin oldukları, bu nedenle teşekkür ettikleri" cevabını verdiler.

Harekât hazırlığı tamamlanmıştı. 21-22 Şubat 1920'de, gece yarısından bir saat önce çeşitli yönlerden Urfa'ya girilecekti. Fransızlar saldırmadıkça karşı konulmaması emri verilmişti. Süvari kuvvetleri iki koldan hareketle şehrin yarısını işgal altına aldılar. Urfa halkı büyük bir sevinç ve coşkuyla Millî Kuvvetleri karşıladı ve yerleştirmeye çalıştı. Fransızlar henüz belirli bir hareket göstermemişlerdi. Urfa ve çevresinin idaresini fiilen üzerine aldığını ilân eden Yüzbaşı Ali Sâib, Heyet-i Temsiliye ile çevre ilçelere ve Müdâfaa-yı Hukuk Heyetlerine durumu telgraflarla bildirdi.

22 Şubat 1920 sabahı, Yüzbaşı Ali Sâib, hapisanenin boşaltılması ve halkın silâhlandırılması emrini verdi. Mahkûmlar heyecanla koşarak çıkarken, durumdan haberi olmayan ve hapisanenin üstünde bulunan nöbetçi bir jandarma eri kaçıklarını zannederek haber vermek üzere bir el ateş edince, siperlerinde bekleyen Fransızlar, hücumu uğradıkları düşüncesiyle şehir üzerine şiddetli ateş açtılar. Yüzbaşı Ali Sâib'in yine **Namık** takma adıyla, 26, 29 Şubat ve 8, 30 Mart 1920'de, Urfa Fransız Müfrezesi Komutanı Houje'ye, şehrin boşaltılması konusunda yazdığı mektuplara red cevabı alındı. Urfa'da bazen hafif bazen de şiddetli ateş açılarak süren çatışmalar sonucu, 8 Nisan'da Fransızlarla ateşkes anlaşması yapıldı. 9 Nisan 1920'de, Ali Sâib, Heyet-i Temsiliye ve Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği bir telgrafla: "Fransızlar'ın Urfa'yı terk etmeleri konusunda yapılan anlaşma gereği, Urfa'nın, 10 Nisan 1920'de, işgalden kurtarıldığını, I. Dönem seçimlerinde milletvekili seçildiği Urfa'dan 15 Nisan 1920'de ayrılarak, Ankara'da 23 Nisan'da açılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne katılacağını" bildirdi. 9 Mayıs 1920'de, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yerini aldı.

Dahiliye Vekâleti'nin Güney Bölgesi ve Musul yöresinde özel siyasî görevlendirmesi nedeniyle bu bölgede dokuz ay çalıştı. Millî Hükümetin amaçlarını açıklamakta ve yöre halkını aydınlatmaktaki başarısı, El-Cezire Cephesi Komutanlığı tarafından TBMM Başkanlığı'na, 17 Mayıs 1921 tarihli yazı ile bildirildi. 17 Temmuz 1921'de, **Millî Müdafaa Vekâleti**'nin görevlendirmesi nedeniyle yeniden izinli sayıldı. 3 Ağustos 1921'de, seçildiği Konya İstiklâl Mahkemesi üyeliğinden, 9 Ocak 1922'de istifa ederek ayrıldı. 6 Mart 1922'de, Başkomutanlık emriyle bazı askerlik şubelerinin

teftişine görevlendirildi.

20 Temmuz 1923'te, II. Dönem seçimlerinde 137 oyla Kozan Milletvekili seçildi. 11 Ağustos 1923'te Meclise katıldıktan bir gün sonra mazbatasını onaylandı. Posta ve telgraf, Millî Müdafaa ve İstida komisyonlarında çalıştı. Bu dönemde, gazete yayınlarında şeref ve haysiyete dokunulması gibi durumlarda düello yapılması hakkında ve Matbuat Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifleri ile Genel Kurulda on dokuz değişik konuda otuz dokuz konuşma yapmıştı. 28 Şubat 1924'te, hizmetleri nedeniyle binbaşı rütbesine terfi ettirildi.

1924'te milletvekili maaşlarına zam yapılması isteğini eleştiren bir haberle birlikte, fotoğrafının muhabiri olduğu **Vakit gazetesinde** basılmasını sağlayan Gazeteci Necati Bey'i (Tansu Çiller'in babasıdır) darp etmesi nedeniyle, meclis muhabirleri üç gün İstanbul'a haber göndermeyerek olayı protesto etmişlerdi. Bu dönemde ayrıca; Ermeni mülklerine el koyduğu ve Kırım Savaşı (1853-1856), özellikle de 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (H. 1293) sonrasında Yakapınar (Misis) ve Anavarza Kalesi çevresine devlet tarafından yerleştirilen birkaç bin Çerkez'e verilen arazilere, milletvekilli üyeliğini kötüye kullanarak el koyduğu iddiaları vardır.

Şeyh Sait Ayaklanması nedeniyle kurulan "Şark **İstiklâl Mahkemesi**" için, 7 Mart 1925'te yapılan seçimde üye, 6 Aralık 1926'da ise başkan olarak, mahkemenin kaldırıldığı, 7 Mart 1927'ye kadar görev yaptı. Katıldığı III. Dönem seçimlerinde 419 oyla yeniden Urfa milletvekili seçildi. Mazbatasını 11 Ekim 1927'de aldı. 1 Kasım'da Meclis'e katıldı ve 2 Kasım'da mazbatasını onaylandı. Bu dönemde, Bayındırlık (Nafia) Komisyonu ve Seçim Mazbatalarını İnceleme Komisyonu üyeliklerine seçildi.

Cephede ve Meclisteki hizmetleri dolayısıyla, TBMM'nin, 24 Ekim 1923 tarihli kararı ile kırmızı yeşil kurdeleli İstiklâl Madalyası ile ödüllendirildi ve madalyası, 23 Mart 1925'te, TBMM Genel Kurulunda ilk kez yapılan bir törenle göğsüne takıldı.

Şanlıurfa'da, 20. Zırlı Tugay Komutanlığı Kışlası, bir lise, cadde ve bir sokağa adı verildi. Askerlikte fiilî hizmet süresi 21 yıl, 2 ay, 6 gündür. Muhtelif tarihlerde almış olduğu 13 yıllık kıdem zammı ile toplam hizmet süresi 34 yıl, 2 ay, 6 gün olmuştur. 4 Mart 1926 yılında emekli olduğunda 2055 kuruş maaş bağlandı.

4 Mayıs 1931'de, Meclis'e katıldığı IV. Dönem Urfa Milletvekilliği sırasında Bayındırlık ve Millî Savunma Komisyonları ile İskân Kanunu Tasarısı geçici komisyonunda görev aldı. 1934'te **Soyadı Kanunu** kabul edilince, Atatürk tarafından, Urfa'nın işgalden kurtarılmasındaki çabaları nedeniyle, kendisine **Ursavaş** soyadı verildi. 1935'teki V. Dönem milletvekili seçimlerinde yeniden Urfa Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi oldu. 1935 yılında; **Çerkez Ethem** tarafından Atatürk'e karşı planlandığı anlaşılan bir suikast girişimine adı karışan Ali Sâib, milletvekili dokunulmazlığı kaldırılarak tutuklandı. Bu davadan beraat etti ama, onunla ilişkisini kesen Atatürk, yakınlarına ve arkadaşlarına çektiği kuşkulu bazı telgrafları buldurarak, inceledi. Ali Sâib'in suikastla ilgisi olmamakla birlikte, suikast girişiminde bulunacağı belirlenen bazı kaçakçılarla irtibatta olduğu anlaşıldı. 17 Şubat 1936'da, hakkında beraat kararı verildi. Mahkemenin tahliye kararını takiben, **Hasan Rıza Soyak** aracılığıyla İstanbul'a gelip huzura kabulü için yaptığı ricalara karşılık, Atatürk bir daha Ali Sâib'le görüşmedi.

VI. Dönemde tekrar milletvekili seçilen Ali Sâib, anılarının bir bölümünü yazmış olduğu **Kilikya Faciaları ve Urfa'nın Kurtuluşu** adlı kitapta topladı. Bu dönem milletvekilliği devam ederken, 26 Eylül 1939'da, Adana (Kadirli)'de vefat etti ve Adana'da Asrî Mezarlığa defnedildi. Eşinin adı Esmâ Fehime, kızları Perihan ve İstiklâl, iki oğlundan biri Timur, diğeri ise Bozkurt adını taşımaktadır.

Kemal ÇELİK

KAYNAKÇA

AKALIN, Müslüm, **Millî Mücadele'de Urfa**, Özlem Kitabevi, Engin Yayınlar Basımevi, Urfa 1985.

AYBARS, Ergun, **İstiklâl Mahkemeleri 1923-1927**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1982.

AYBARS, Ergun, **İstiklâl Mahkemeleri**, İkinci Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1975.

ÇELİK, Kemal, **Millî Mücadele'de Adana ve Havalisi (1918-1922)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923, I. Dönem Milletvekillerinin Özgeçmişleri**, III. Cilt, TBMM Basımevi Müdürlüğü, Ankara 1995.

ÖZÇELİK, İsmail, **Millî Mücadele'de Güney Cephesi Urfa (30 Ekim 1918-11 Temmuz 1920)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1992.

SOYAK, Hasan, **Atatürk'ten Hatıralar**, Ed. Müsemma Sabancıoğlu, 3. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006.

TUFAN, Osman, **Kilikya Doğu Bölgesinde Millî Hareketler ve Kozan Sancağı ile Mülhakatı'nın Kurtuluş Hatıraları**, 1964.

URSAVAŞ, Ali Sâib, **Çukurova Faciaları ve Urfa'nın Kurtuluşu**, Kastaş 1912-1922 Türk Savaşları Belgeseli, Birinci Baskı, İstanbul 1988.

URSAVAŞ, Ali Saip, **Kilikya Dramı ve Urfa'nın Kurtuluş Savaşları**, Çev. Hüseyin Işık, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2000.

YAYCIOĞLU, Y. Necat, **Osman Tufan Paşa**, Ekrem Matbaası, Adana 2012.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ali-saib-ursavas-1885-1939/?pdf=3866> adresinden erişilmiştir